

Nous pols educatius de cultura
El Tiler Musical
Camp de futbol

Obres al carrer Caracas
Casal de Gent Gran
Club de Lluita Baró de Viver

Projecte fotogràfic
Canal barri
El Pla de Barris en xifres

Els polígons, una aposta de futur
Entrevista a Josep Presas
Memòries a la contra

SENSE BARRIS NO HI HA BARCELONA

EL BON PASTOR I BARÓ DE VIVER

Diari del Pla de Barris. Març 2020

Gratuït. Agafa'm!



Ajuntament de
Barcelona

PLA DE
BARRIS
BARCELONA

Sumari

- 1**
Portada
- 2**
Editorial
- 3**
Dia a dia,
barri a barri
- 4/5**
Accions
- 6/7**
Projecte
fotogràfic
- 8**
Canal barri
- 9**
El Pla de Barris
en xifres
- 10**
La crònica
- 11**
L'entrevista
- 12**
Memòries
a la contra

Editorial

Un barri són els nens i les nenes jugant a la plaça, la conversa a la cua del forn amb la veïna que fa dies que no veus, els avis fent la partida de petanca sota un arbre, el grup de mares de l'AMPA preparant el Carnestoltes i milions de petits moments en què la ciutat es fa comunitat. El barri és també la memòria enganxada a les pedres de les cases i a l'asfalt dels carrers: les lluites per aconseguir barris dignes, les assemblees a l'associació de veïns, cada desnonament aturat posant-hi el cos per evitar vides trencades, les manifestacions demanant una biblioteca, un autobús o un camp de futbol, i els milers de moments en què els veïns i veïnes s'han arremangat per exigir, resoldre o construir respostes a les necessitats socials de la comunitat. I els barris també són la llavor de futur, allà on el Wang, el Carlos, la Mariona, l'Ayla, el Mohamed, la Cristina, el Marcelo, el Ferran, mentre juguen junts al pati de l'escola o a la plaça, van donant forma a la Barcelona que ja és aquí.

El Pla de Barris és només un instrument per ajudar a enfortir la vida a la ciutat i per combatre la soledat i l'individualisme, que amenacen el que és més indispensable per als éssers humans: viure en comunitat. El Pla de Barris és una taula parada per seure-hi, discutir i posar-se a treballar amb tots els qui estimen els carrers que trepitgen. S'han dut a terme centenars de projectes, s'han arreglat escoles i places, s'han fet classes de música i plans d'ocupació, s'han rehabilitat edificis i s'han fet programes per a la gent gran, però el més important no és res de tot això. El que és fonamental és haver millorat una mica la vida de barri, la que ens fa sentir acompanyats, la que ens fa aixecar la persiana i llevar-nos amb un somriure i ganes de sortir al carrer.

Sense barris no hi ha ciutat, però el barri no són només els edificis i els carrers; un barri és una comunitat de ciutadans que se'l fan seu, que el viuen i el pateixen i, sobretot, que es comprometen amb el seu futur. Gràcies a tots els que cada dia ajudeu a fer del vostre barri un lloc millor per viure-hi.

Ada Colau Ballano
L'Alcaldeessa de Barcelona

Edita
Ajuntament de Barcelona
Cap editorial
Mar Padilla
Consell redactor
Equip del Pla de Barris
Redacció
Joan B. Roselló
Lorena Montón
Mar Padilla
Esperança Sierra Serra
Direcció d'art i disseny
Agitació Gràfica
Mot
Impressió
Rotimpres
© Textos: els autors
© Il·lustracions: els autors
© Fotografies: els autors
Aquest diari ha estat
confeccionat amb paper
reciclat i imprès localment.
Març de 2020

Cultura i educació: aprendre més i millor

A les escoles i els instituts dels barris del Bon Pastor i Baró de Viver ja fa uns quants anys que s'ha apostat per nous mètodes educatius on es dona gran importància al ball, la música i la lectura. Es tracta de noves estratègies formatives que ja han donat els seus fruits i que demostren que una altra manera d'aprendre és possible.

REDACCIÓ —

Treballar la integració de la cultura en l'àmbit educatiu de les escoles del Bon Pastor i Baró de Viver és un dels objectius que, amb l'ajuda del Pla de Barris, s'ha convertit en realitat. A l'Escola Baró de Viver ja fa uns quants anys que han incorporat l'aprenentatge musical al seu pla d'estudis amb el programa Quatre Cordes, en què es focalitza l'atenció perquè els alumnes aprenguin a tocar el violoncel o el violí. "Es tracta d'instruments associats a un món més elitista que, a priori, cap dels nostres nens es plantejaria tocar", explica Tomás Arroyo, abans cap d'estudis del centre. "Nosaltres fem que aprenguin d'una forma progressiva, natural. A tercer curs comencen fent *pizzicato* i quan arriben a sisè ja comencen a treballar amb l'arc", afegeix. Aquesta iniciativa es duu a terme gràcies a la col·laboració de dues professionals de la cooperativa Musicoop que s'encarreguen d'aquesta formació musical.

Però les millores educatives amb accions culturals no només passen per la música. L'expressió corporal també motiva la creativitat dels infants mitjançant un conjunt d'activitats que es duen a



01



02

01 Alumnes participen al Quatre Cordes, un projecte de pràctica musical a l'Escola Baró de Viver.

02 Un taller per crear hàbits de lectura.

terme a l'escola amb la cooperació del Centre Cívic Baró de Viver. "Consisteix a fer que els nens i les nenes coneguin millor el seu cos per mitjà del moviment i de coreografies molt lliures on se'ls proposa, per exemple, que s'expressin com si el seu cos fos líquid, de metall o de pedra", explica el Tomás. El resultat és que els infants gaudeixen ballant i treballen la seva creativitat amb el cos i la dansa.

D'altra banda, la lectura també és una de les eines més fortes per potenciar la imaginació de petits i joves. Les dinàmiques que es porten a terme des de la Biblioteca Bon Pastor no només treballen el foment, sinó també la compressió lectora. Til·lectors i Joc de Llibres són dues apostes pròpies que la seva directora, Virgínia Cierco, explica: "El primer consisteix a fer tallers i activitats per potenciar les habilitats de lectoescriptura. A cada grup d'edat se li dona un projecte sobre el qual treballar, de manera que vegin que la biblioteca és un espai agradable i, amb el temps, vinguin perquè s'hi senten bé", comenta. Un dels avantatges és que treballen en consonància amb les escoles, tal com es veu reflectit a Joc de Llibres. "Està adreçat a nens i nenes de tercer de primària de cinc escoles del territori i combina el foment de la lectura, les habilitats de lectura i escriptura, i la cohesió social. Ells s'emporten els llibres a l'escola amb el compromís que allà tindran uns espais de temps destinats a interaccionar-hi", explica la Virgínia.

Per últim, hi ha Menjallibres, una activitat que es porta a terme a diverses biblioteques de Barcelona on un monitor o monitora explica contes a grups de nens que necessiten treballar hàbits de lectura i que venen derivats pel mateix professorat del seu centre. El trasllat des de l'escola a la biblioteca el fan uns monitors i monitores, fet que facilita que els petits hi participin. —

Til·ler Musical, la millor manera d'apropar la música als infants i el jovent del Bon Pastor

Oferir activitats per als infants i el jovent relacionades amb la música és una manera no només de sensibilitzar-los en el terreny cultural, sinó d'ajudar-los a expressar les seves emocions. A l'Institut Escola El Til·ler en són conscients, amb la proposta d'El Til·ler Musical incideixen en aquest aspecte. En el seu cas, aposten per una educació transversal on la música sempre hi sigui present. "A primària fan música tota l'aula i a secundària es divideixen els alumnes segons els instruments que toquen. El projecte musical s'integra en altres àrees, com ara la llengua, on es treballa com escriure una cançó", detalla Domi Viñas, directora de l'institut. De fet, la incorporació de la formació musical a l'entorn escolar ja comença al parvulari, amb els més petits. "Els nens de P3 tenen el racó musical i l'altre dia van estar tocant l'ukelele. És una manera d'introduir la música als infants", explica, i hi afegeix: "Els estudiants de secundària fan grups musicals de tres o quatre membres per tocar cançons, on cadascú toca un instrument: el baix, el teclat, la bateria...". Tal com es pot veure, aquest centre aposta per crear una cultura musical d'una manera molt intuïtiva, no amb mètodes clàssics.



01



02

01 L'Institut Escola El Til·ler aposta per un projecte singular de música, El Til·ler Musical.

02 Una classe de petits d'El Til·ler aprèn jugant.

Accions

REDACCIÓ —

El Pla de Barris del Bon Pastor i Baró de Viver és una realitat de més de 80 accions en marxa, però és, sobretot, una immensa trama de persones amb un motor comú: la lluita contra les desigualtats. Aquesta trama demostra com podem canviar les coses gràcies a les reflexions, el treball i l'empenta d'un munt de persones: les que conformen els grups impulsors de cada pla —formats per veïnes i veïns de cada barri—, les que formen part dels equips municipals del districte de Sant Andreu i els membres de desenes d'entitats, associacions i cooperatives de cada barri. A continuació us expliquem algunes d'aquestes 85 accions.

Camp de futbol**Baró de Viver recupera l'equipament esportiu**

Després de tres dècades de reivindicacions, els veïns de Baró de Viver recuperaran el seu anhelat camp de futbol. Ara bé, no es construirà al mateix lloc on hi havia l'anterior, sinó que estarà ubicat a la confluència dels carrers Ciutat d'Asunción i Tucumán. En aquest espai, un terreny no urbanitzat on hi havia un dipòsit de vehicles de BSM, s'hi està aixecant un equipament esportiu que inclourà un camp de futbol, que es pot dividir i transformar en dos o bé es pot dedicar a altres pràctiques esportives. També comptarà amb espais complementaris, com vestidors, dutxes, despatxos, infermeria, magatzems, vestidor per a l'àrbitre i espais tècnics, entre d'altres, i tindrà una capacitat de 300 espectadors. L'enderrocament de l'anterior camp de futbol, com a conseqüència de la construcció de nous blocs de pisos, va deixar el barri orfe d'aquest equipament municipal, que ara, 34 anys després, es torna a edificar. Les obres de construcció han començat al mes de maig i compten amb una inversió de més de dos milions d'euros. —



02

Obres a la plaça Mossèn Joan Cortinas**Un nou espai més accessible per a tothom**

Un any després de la finalització de les obres a la plaça Mossèn Joan Cortinas, els veïns compten amb un espai públic molt més accessible i amb equipaments destinats tant a la gent gran com als infants. La inauguració, que es va fer el 2019 amb la presència de l'alcaldeessa de Barcelona, Ada Colau, va presentar un nou espai de 8.000 metres quadrats que té dues zones diferenciades, una de passeig i una altra d'estada i per jugar-hi. La remodelació s'ha fet tenint en compte un procés participatiu del qual van formar part al voltant de 300 veïns, alguns dels quals eren alumnes de l'Escola Bon Pastor i de l'Institut El Tíller. I és que la plaça Mossèn Joan Cortinas inclou algunes propostes del pla Barcelona Ciutat Jugable, que vol impulsar una nova visió de l'espai públic com a zona de joc. D'aquesta manera, l'àrea lúdica infantil compta amb més de 150 metres quadrats delimitats amb una barana. La resta dels 120 metres quadrats d'espai contenen una pista de bàsquet, una zona per jugar a petanca, una tirolina i un vaixell per als nens i les nenes més grans. —



01

Obres al carrer de Caracas**Millores que connectaran el Bon Pastor amb Baró de Viver**

La proposta de renovar la configuració del carrer Caracas és una realitat des del novembre de 2019. La remodelació d'aquesta via, de 822 metres de llargada, té com a objectiu convertir-la en un eix cívic on convisin les activitats industrials que s'hi desenvolupen amb el pas de vianants. Les obres del carrer Caracas no només garantirán una millora de la qualitat urbana, sinó que, a més a més, serviran per connectar els barris del Bon Pastor i Baró de Viver. Amb una inversió de 3,43 milions d'euros, la remodelació sorgeix tenint en compte les propostes que el veïnat i els treballadors i treballadores de la zona han fet durant diverses sessions des de l'any 2016, atenent d'aquesta manera a les necessitats plantejades pels qui coneixen la realitat del terreny. Un dels aspectes que s'hi han millorat és el que té a veure amb els passos per a vianants. Amb la configuració anterior, el carrer Caracas només comptava amb un pas que estava situat a l'altura del carrer Potosí. Amb el nou plantejament s'hi han afegit quatre nous passos, amb els semàfors corresponents, de manera que travessar el carrer sigui més fàcil i segur. Aquests passos de vianants s'han construït a l'altura dels carrers Maracaibo i Cuzco, davant de l'Escola Monlau i a la zona de punt verd. Un altre dels canvis és el mobiliari urbà que s'ha col·locat a la via. La il·luminació d'aquest tram també ha millorat per tal de garantir la visibilitat i la seguretat dels vianants. Pel que fa a la zona d'aparcament, i tenint en compte que l'espai continuarà sent industrial, s'ha mantingut la configuració anterior per aparcar els vehicles en bateria. En el cas de les motocicletes ha crescut el nombre de places d'aparcament, sobretot al voltant dels encreuaments. —

S'han retirat barreres arquitectòniques, com ara escales i desnivells, i ha quedat una plataforma única

- 01 Infants i famílies gaudeixen de la nova plaça de Mossèn Cortinas.
- 02 El nou camp de futbol tindrà capacitat per a 300 persones assegudes a les graderies.
- 03 S'ha renovat el paviment de les voreres i s'han eixamplat les cantonades i encreuaments per facilitar el trànsit dels vianants.
- 04 La reforma inclou la reordenació de la zona de vestidors, la renovació de tancaments, lluminària, electricitat i maquinària, i la incorporació d'escalfadors amb plaques solars tèrmiques.
- 05 Trobada al nou Casal de Gent Gran del Bon Pastor.
- 06 El nou equipament per a gent gran duplica l'espai de l'anterior.
- 07 La millora del clavegueram evita l'acumulació de les aigües pluvials en episodis intensos de pluja.



03

Al llarg del carrer s'hi han col·locat bancs, papereres, zones d'estar més amples i nous parterres verds

Casal de Gent Gran

El doble de superfície, més activitats i més bona accessibilitat

A finals de 2018 el barri del Bon Pastor va poder estrenar un nou casal per a la gent gran. L'espai, que compta amb 923 metres quadrats, s'ubica als números que van del 30 al 38 del carrer Alfarràs, ocupa la planta baixa d'un edifici de nova construcció i té més del doble de superfície que el casal anterior. El nou equipament, destinat a l'ús per part de gent gran, ofereix sales de reunió, una aula d'informàtica, una altra de cuina, un bar amb una sala molt àmplia i un espai polivalent que es podrà fer servir per a activitats independents del casal. Amb aquest nou equipament, que ha comptat amb una inversió d'1,5 milions d'euros, els usuaris no només guanyen en espai, sinó que tenen l'oportunitat de fer-hi moltes més activitats i tallers que abans.

Un altre dels punts que cal destacar d'aquest casal és que es vetlla per l'alimentació adequada de les persones grans. Amb el programa Àpats de Companyia es vol centrar el focus en aquells casos de població amb situacions de fragilitat i potenciar-ne les millors condicions possibles en l'envelliment. Per tal d'aconseguir-ho, el programa proposa una sèrie d'activitats de la vida quotidiana amb les quals la persona estigui activa de forma saludable. A banda de l'alimentació, també es fomenten els vincles d'amistat amb altres usuaris del casal, així com la connexió de la persona amb l'entorn que l'envolta. Una altra de les millores significatives que s'han aconseguit amb el trasllat del casal ha estat l'accessibilitat per als usuaris amb mobilitat reduïda. —



05



06



04

Club de Lluita Baró de Viver

Remodelació i millores de l'equipament esportiu

El Club de Lluita Baró de Viver és una de les entitats més antigues del barri i segueix una trajectòria d'èxits en la formació de grans esportistes en les disciplines de la lluita olímpica i grecoromana. Ocupa un equipament creat en motiu dels Jocs Olímpics arran de la cobertura de la ronda Litoral a l'altura de Baró de Viver. Des de la seva creació, als anys noranta, la instal·lació no havia patit cap modificació ni millora substantiva en aquest temps. L'estat d'aquesta havia quedat força deteriorat amb el pas dels anys.

Ara el Club estrena una nova etapa i unes noves instal·lacions. La intervenció, de prop de 350 mil euros, ha consistit en una reforma gairebé integral. S'ha reordenat la distribució creant dues grans zones diferenciades (d'una banda, una zona on es concentren els vestidors i, de l'altra, una àrea d'administració, gestió i magatzem), s'ha dotat la instal·lació d'una protecció tèrmica global (amb renovació de l'aire, climatització, millora del clima interior creant una zona matavents a l'accés principal, aïllament del terra, renovació de la fusteria exterior i interior), i s'hi han instal·lat plaques solars per a la producció d'ACS i aparells acumuladors per a l'ús eficient d'aquestes. A més, s'ha renovat tota la lluminària, la connexió a la xarxa de sanejament i a la xarxa elèctrica; i s'ha comprat nova maquinària d'entrenament i mobiliari d'oficina, i s'ha renovat el vestuari. —

El Club de Lluita Baró de Viver és un espai d'ambient familiar que funciona sense ànim de lucre i és reconegut no només a Catalunya, sinó arreu del món

El Bon Pastor i Baró de Viver

Milliores al clavegueram de Baró de Viver

El final dels problemes amb les aigües pluvials i residuals

Les obres de millora del clavegueram de Baró de Viver són una de les reivindicacions històriques del barri que, dins el marc d'actuacions urbanístiques de Pla de Barris, per fi s'ha fet realitat. La xarxa de clavegueres del barri, d'antiga construcció, ha patit embussaments constants per la formació de grans bassals d'aigua en episodis de pluja, com passava als carrers Campins i Clariana abans de les obres. Per aquest motiu, ha estat una de les accions d'actuació prioritàries a la zona. Gràcies a les feines de millora del clavegueram, els veïns del carrer Campins ja no hauran de patir més problemes de desguàs de les aigües pluvials i residuals. Les tasques s'han centrat en el sector delimitat per aquests dos carrers, Tiana i Ciutat d'Asunción. En aquest espai s'hi han implantat nous col·lectors i s'han construït noves connexions d'embornals i també de claveguerons. Així mateix, s'ha intervingut en la millora del drenatge de la part de sorra de la plaça Baró de Viver, que presentava grans basses d'aigua, que ja s'han solucionat. Amb aquestes actuacions no només s'evitaran els problemes anteriorment esmentats, sinó que ja no s'hauran de patir pudors com les que es produïen quan el clavegueram no podia assumir més aigua de la que portava. —



07



Julia Montilla — El Bon Pastor
Poligoneros, Montserrat Martínez Fernández, Bar Restaurant Fray 83, 2018



Julia Montilla—Baró de Viver
Polígoners, Jordi Tur i Guasch, Ferreteria Besòs, 2018

Aquestes fotografies formen part de la col·lecció "Setze barris. Mil ciutats: Fotografies per a altres relats de Barcelona", exposada des del 16 de febrer fins al 31 de març del 2019 a l'edifici del Borsí (plaça de la Verònica, al barri Gòtic).

A BARCELONA REVERTIM LES DESIGUALTATS ENTRE ELS BARRIS DE LA CIUTAT

El Besòs i el Maresme
La Verneda i la Pau
El Bon Pastor i Baró de Viver
La Trinitat Nova
Zona Nord
La Trinitat Vella
Les Roquetes
Sant Genís dels Agudells i la Teixonera
La Marina
El Raval sud i el Gòtic sud

Editorial
L'educació als barris
Barris d'oficis

Pàg. 2-3

Mapa de les obres
del Pla de Barris

Pàg. 4-5

Accions del Pla
de Barris

Pàg. 6-7

Entrevista a la contra:
Oriol Nel·lo

Pàg. 8

L'educació als barris, una arma carregada de futur

EL SUPLEMENT – DIARI DEL PLA DE BARRIS



REDACCIÓ —

En la lluita contra les desigualtats, el Pla de Barris, conjuntament amb l'Institut Municipal d'Educació de Barcelona, el Consorci d'Educació i l'Institut de Cultura de Barcelona, desenvolupa un centenar d'actuacions —quantitatives i qualitatives— per millorar l'educació en els barris més vulnerables. L'Ajuntament de Barcelona ha invertit 29 milions d'euros en posar en marxa obres de millora d'estructura, implementar tecnologies de la informació i la comunicació, i reforçar els equips pedagògics amb la incorporació de perfils socials als centres escolars. Aquestes millores han arribat a escoles bressol, centres d'infantil i primària, i instituts dels 16 barris del Pla de Barris, com per exemple l'institut escola Trinitat Nova, el Til·ler, l'institut Rambla Prim o l'escola Bàrkeno.

“No hem de deixar mai els professors sols”, diu el Joan Artigal, el director del nou institut Trinitat Nova, al barri del mateix nom. El Joan creu que la veritable arma educativa és la suma d'una comunitat formada per l'escola, la família, el barri i les administracions, amb objectius comuns. Aquesta escola, amb una proposta educativa global i la seva remodelació integral, va pel camí de ser un nou pol educatiu de referència a Barcelona. Un dels pilars d'aquest projecte és oferir una educació de llarg alè, un camí que comença en l'escola bressol i acaba al batxillerat. La segona idea és que l'escola ha de ser un espai obert a tot el veïnat, una nova biblioteca-mediateca i el gimnàs, uns espais que es vol que siguin oberts al barri per a ús de tots els veïns i veïnes, dins i fora de l'horari escolar. El tercer pilar d'aquest centre és que inclou la comunicació audiovisual com a eix transversal per a totes les edats.

Com a la Trinitat Nova, la cultura i la seva expressió en les diverses disciplines artístiques (música, circ, teatre, dansa, audiovisuals, plàstica, poesia...) ha entrat a totes les escoles i instituts amb el programa Pla de Barris, amb el convenciment que l'art ajuda a crear un entorn més atractiu, i permet treballar competències relacionals i valors com el compromís, el treball en grup, la convivència, l'esforç, entre altres, a la vegada que ofereix experiències artístiques a nenes i nens que, sovint, no tenen l'oportunitat d'experimentar. La Caixa d'Eines (catàleg de propostes artístiques que ajuden les escoles a triar el projecte que més s'adeqüi a les seves necessitats), EducArtS (proposta artística a les escoles de Zona Nord de Nou Barris) i la proposta d'audiovisual o música com a eix vertebrador de tot el projecte educatiu de l'le Trinitat Nova o el Til·ler de Bon Pastor són exemples que expliquen aquesta voluntat.

Les propostes de Vozes (ensenyaments musicals, especialment instruments de corda i corals),

Integrasons (orquestes de percussió) i EducArtS (música, circ, teatre i dansa) permeten que fora de l'horari escolar els nens i les nenes puguin seguir gaudint de la cultura si així ho desitgen.

No hem d'oblidar la importància de l'educació en el lleure, on també diversos informes ens alerten de les desigualtats existents en l'oferta entre uns barris i altres de la ciutat. Per aquest motiu el Pla de Barris, juntament amb l'Institut Municipal d'Educació de Barcelona, impulsa el projecte Babab (creació de nous espais i caus, i suport als existents) i el projecte Temps de Joc (espai de trobada els dissabtes al matí on l'esport s'utilitza com a eina educativa). —

01 Participants del programa EducArtS a la rua de Carnestoltes.

02 Un alumne aprèn circ amb el programa Caixa d'Eines.

Barris d'Oficis: una oportunitat real d'aprendre treballant

L'ocupació com a prioritat per combatre les desigualtats



03



04



05

REDACCIÓ —

Un grup d'alumnes rep classes per aprendre a cuidar persones dependents. Entre tots fan un mural: s'han dibuixat ells mateixos cuidant uns avis en un espai luminós, a l'aire lliure. En una cantonada del mural s'hi llegeix: "Un moment nou, diferent i millor." Parlen dels avis i d'ells mateixos. Molts d'aquests alumnes tenen més de 50 anys i fins fa poc vivien en l'atur o encadenant treballs precaris. Amb el programa Barris d'Oficis, la seva sort ha canviat. El Mariano, conegut per tothom com el Mariano a Sant Genís dels Agudells, treballava els matins cuidant un home de 89 anys amb demència senil, als migdies en un magatzem i a les tardes a un bar. "Tot per una misèria", diu. Ara, el Mariano té probabilitats reals que millori la seva situació laboral i, amb ella, el seu futur. Des del 2019 el Mariano és una de les 75 persones que cursa el Barris d'Oficis, un programa de treball i formació que inclou un contracte laboral d'un any, a jornada completa i amb unes condicions salarials dignes. D'aquesta manera, els alumnes seleccionats poden dedicar tot el seu temps i la seva energia a aprendre un ofici sense interrupcions, ja que reben un sou i, per tant, tenen la seguretat que al llarg de tot aquest temps podran

pagar les factures mensuals. El Mariano és conscient que aquest programa és un tren que no pot deixar escapar: "Em donen un bon títol, em paguen i m'ajuden a buscar feina." I creu en el seu nou futur com a cuidador: "D'alguna manera, és una feina que ja he fet, m'agrada la gent i tinc facilitat per relacionar-me, la veritat", diu convençut.

Una tarda d'hivern, a les classes del programa Barris d'Oficis, el Mariano, amb 29 companys i companyes més, rep les indicacions de la Macarena, la professora que ensenya les primeres nocions sobre la percepció de les cures i el treball entre persones. Toca parlar sobre el respecte al temps i a la paraula dels altres, aprendre a escoltar i a teixir de forma metafòrica —i també real, amb un joc de corda— una xarxa de confiança i suport. Al llarg dels pròxims mesos, els alumnes rebran també formació de pautes d'higiene, alimentació, mobilitat o acompanyament social per millorar la qualitat de vida de les persones que cuidaran.

La Mireia Donés és coordinadora de Barris d'Oficis a la Fundació Sant Joan de Déu, una de les entitats que desenvolupa el programa. Li brillen els ulls quan parla del repte que suposa: "Les persones que fan el curs són molt heterogènies, i han viscut situacions vitals diferents i complexes."

El programa Barris d'Oficis, adreçat a persones residents als barris on l'Ajuntament de Barcelona desplega el Pla de Barris, ofereix aquesta formació d'atenció socio sanitària a persones en situació de dependència, però també d'altres feines, com auxiliar socio sanitari, cura de persones en situació de dependència, neteja industrial i gestió de residus, i manteniment i reparació. —

- 03 Una tarda en una classe del programa Barris d'Oficis.
- 04 Una veïna de la Marina promociona el programa La Marina Dona Empenta.
- 05 Participants al projecte Las Magas, a la Trinitat Vella.

A diferents necessitats, diferents respostes

REDACCIÓ —

Una de les causes més importants que defineix la desigualtat és el nivell d'atur i la precarietat laboral. Per tant, ja des dels inicis del Pla de Barris, l'activació econòmica dels barris ha estat un objectiu bàsic del programa. Amb un pressupost de més de 10 milions d'euros, s'han posat en marxa més de 70 projectes i programes per reduir l'atur i millorar les oportunitats laborals des de diferents fronts, amb respostes més adequades a necessitats diferents, sumant esforços amb Barcelona Activa, amb els equips de districte i amb la xarxa d'entitats de cada territori. El programa Barris d'Oficis treballa en l'àrea de la formació i el foment de l'ocupació i sempre amb perspectiva de gènere, i n'hi ha molts altres. Per a les empreses ubicades als polígons industrials s'ha posat en marxa un pla de dinamització que ofereix serveis d'estratègia de vendes o d'acompanyament i treball de *networking* en fires de la ciutat. També s'han engegat a tots els barris una sèrie d'accions d'impuls de l'economia social i solidària, com el cas de Las Magas a la Trinitat Vella, un projecte per formar-se en l'elaboració de vestuari d'espectacles. Una altra de les línies de treball és la dinamització econòmica en el mateix barri, que ajuda a finançar iniciatives posades en marxa pel mateix veïnat, moltes vegades com a resposta a la brutal crisi econòmica dels últims anys. —

L'àmbit d'activació econòmica del Pla de Barris ha posat en marxa més de 89 programes per millorar les oportunitats laborals

Sense barris no hi ha Barcelona

Mapa d'obres del Pla de Barris

El Raval sud i el Gòtic sud

01. Reurbanització i millores dels jardins de les Voltes d'en Cirés per potenciar l'ús i la programació d'activitats per al veïnat als equipaments del voltant dels jardins.
02. Reurbanització i millores de la rambla del Raval, plaça de Salvador Seguí i plaça de Vázquez Montalbán per dinamitzar els espais, potenciar-hi els usos veïnals, afavorir la convivència i connectar els tres espais.
03. Millores als Jardins de Sant Pau del Camp.
04. Millores de la façana del Centre Cívic Drassanes.
05. Millores dels espais d'entrada de les escoles Drassanes, Rubén Darío, i Collaso i Gil.
06. Remodelació de la plaça de Sant Miquel: nou espai sense cotxes i ampliació de la zona de jocs.

La Marina

07. Nou espai per a joves i entitats del barri de la Marina.
08. Millores dels entorns de l'espai públic de l'antiga colònia Santiverí.
09. Renovació i millora dels Jardins de la Mediterrània.
10. Instal·lació de nous ascensors verticals a la zona del Polvorí.
11. Nova pista de bàsquet als Jardins Can Farrero.
12. Reurbanització i millores de la zona verda del carrer de la Química.
13. Construcció d'un *skate park* a la plaça del Moviment Obrer.
14. Millores a l'Escola Enric Granados.
15. Millores a la sala de teatre de l'Escola Bàrkeno.

Sant Genís dels Agudells i la Teixonera

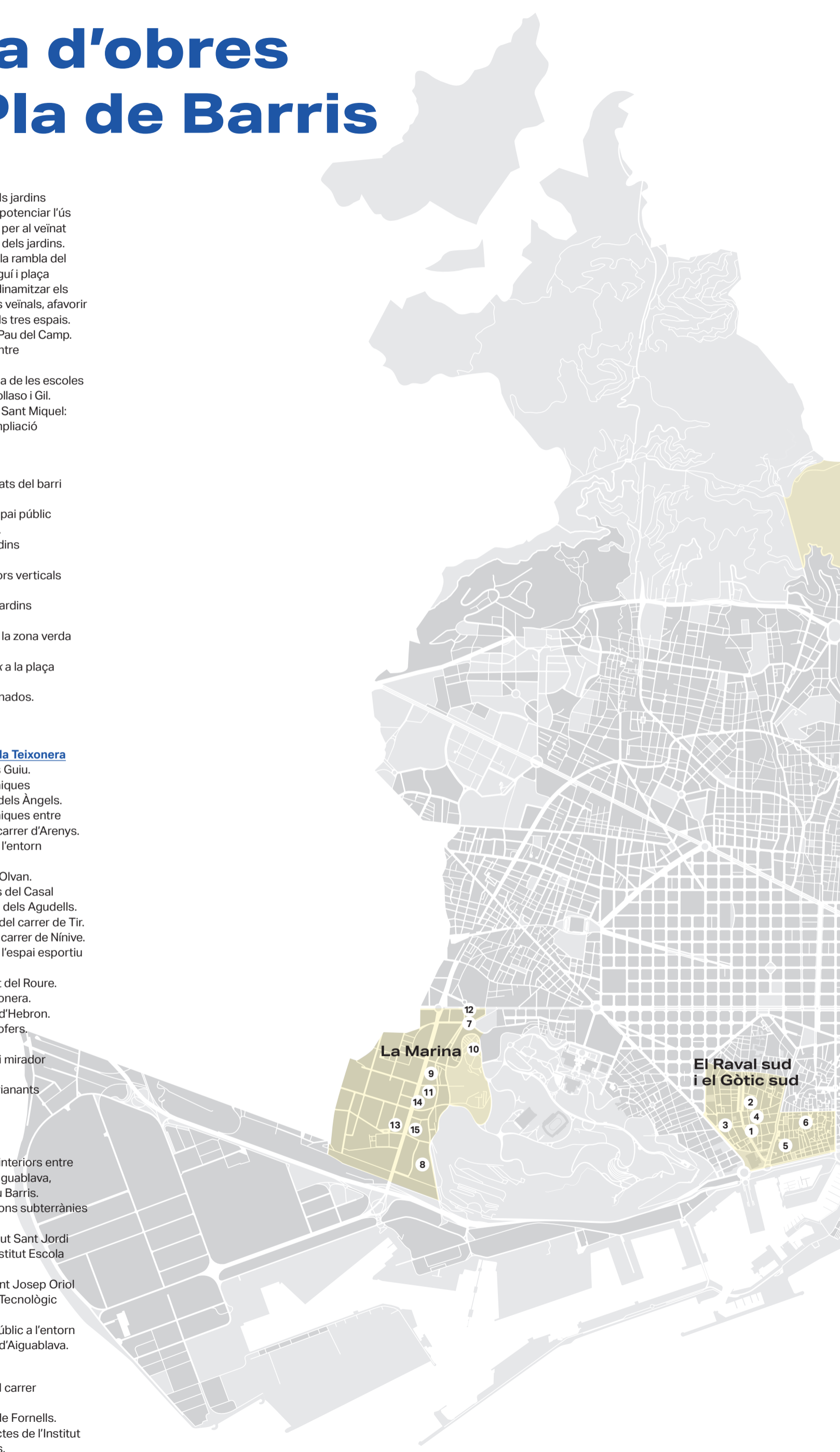
16. Millores a la plaça de Matías Guiu.
17. Instal·lació d'escales mecàniques al carrer de la Mare de Déu dels Àngels.
18. Instal·lació d'escales mecàniques entre el carrer de Samaniego i el carrer d'Arenys.
19. Reurbanització i millores de l'entorn de la masia Can Soler.
20. Reurbanització del carrer d'Olvan.
21. Reurbanització dels entorns del Casal de Gent Gran de Sant Genís dels Agudells.
22. Reurbanització dels jardins del carrer de Tir.
23. Reurbanització i millores del carrer de Nínive.
24. Reurbanització i millores de l'espai esportiu de La Campa.
25. Millores a la plaça de la Font del Roure.
26. Millores a la plaça de la Teixonera.
27. Millores a la plaça de la Vall d'Hebron.
28. Millores a la plaça dels Garrofers.
29. Millores a la plaça d'Isop.
30. Creació d'un nou parc urbà i mirador al carrer de Santa Rosalia.
31. Instal·lació d'escales per a vianants al carrer de Sant Crispí.
32. Millores a la Casa Taxonera.

La Trinitat Nova

33. Reurbanització dels espais interiors entre els carrers de Portlligat, d'Aiguablava, de Maria Zambrano i de Nou Barris.
34. Arranjament de les connexions subterrànies de la Casa de l'Aigua.
35. Remodelació total de l'Institut Sant Jordi i creació d'un nou centre: Institut Escola Trinitat Nova.
36. Millores a l'antiga Escola Sant Josep Oriol per convertir-la en l'Institut Tecnològic de Barcelona.
37. Millores puntuals a l'espai públic a l'entorn dels carrers de la Pedrosa i d'Aiguablava.

Les Roquetes

38. Reurbanització i millores del carrer de Mina de la Ciutat.
39. Reurbanització de la plaça de Fornells.
40. Millores del pati i la sala d'actes de l'Institut Escola Turó de les Roquetes.

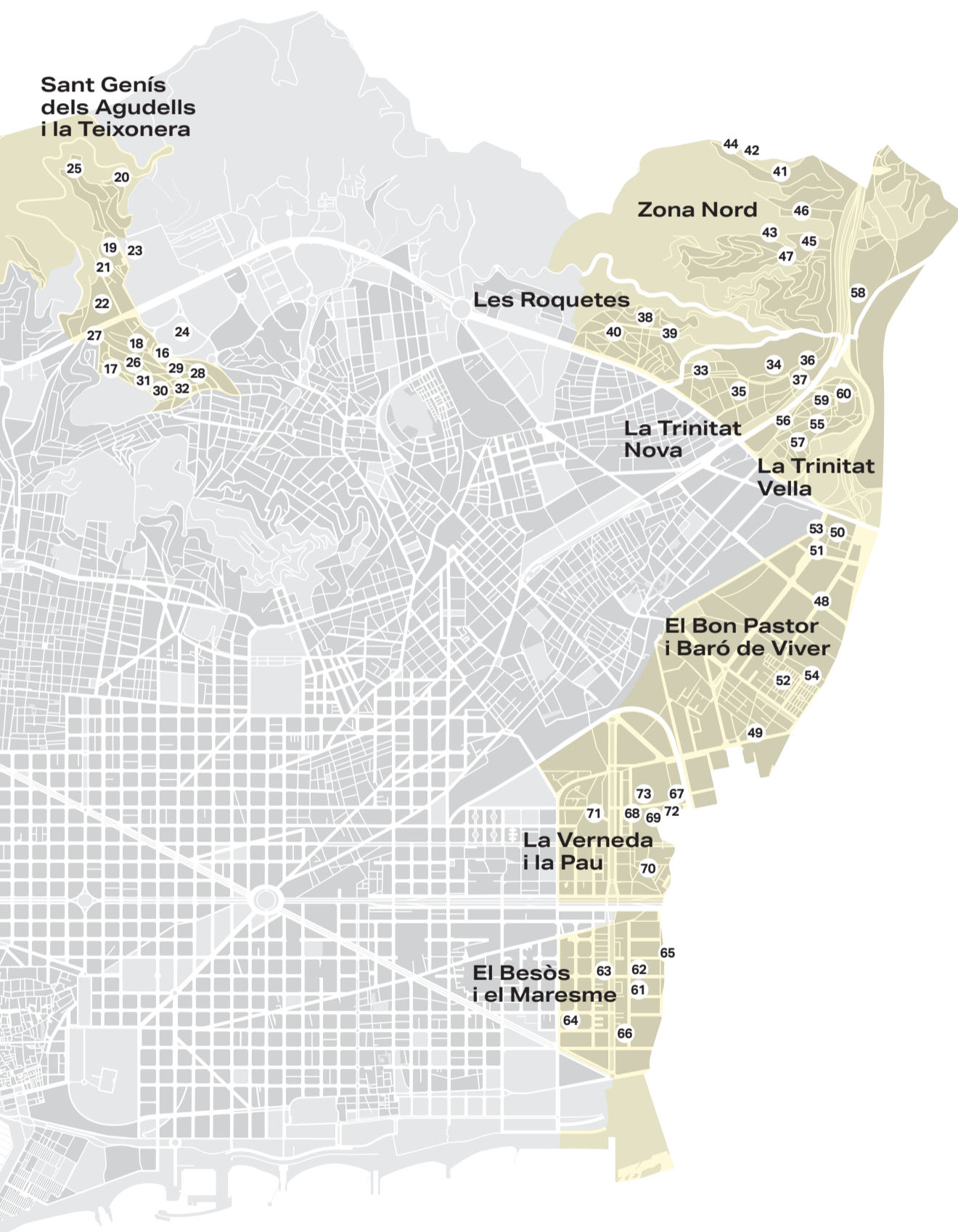


Les obres del Pla de Barris, així com les més de 600 accions que conformen el pla, tenen com a objectiu reduir les desigualtats socials que pateixen els barris. Per això, s'han prioritzat les intervencions que afavoreixen la vida comunitària, milloren l'accessibilitat dels barris i contribueixen a reduir les desigualtats educatives.

Les intervencions es reparteixen en:

- 10 transformacions integrals o millores en centres educatius
- 40 obres de millora de l'espai públic, la connectivitat i l'accessibilitat
- 14 obres de millora o creació d'equipaments comunitaris
- 9 obres de millora o creació d'espais esportius a l'aire lliure

La inversió total d'aquestes 73 obres és de 87 milions d'euros.



Zona Nord

41. Reurbanització i instal·lació d'escales mecàniques a l'entorn de l'avinguda de Rasos de Peguera.
42. Adequació dels vestidors del camp de futbol de Ciutat Meridiana.
43. Cobertura i millora de la pista del Campillo de la Virgen.
44. Reurbanització i millores de l'antiga zona esportiva de Ciutat Meridiana.
45. Millores de la senyalística al barri de Torre Baró.
46. Construcció d'una Oficina de l'Habitatge, OAC i Punt d'Assessorament Energètic a la Zona Nord.
47. Millores d'accessibilitat per al transport públic a Torre Baró.

El Bon Pastor i Baró de Viver

48. Reurbanització i remodelació del carrer de Caracas.
49. Reurbanització i millores a la plaça de Mossèn Cortinas.
50. Renovació del clavegueram dels carrers de Clariana i Campins.
51. Construcció d'un nou camp de futbol a Baró de Viver.
52. Nou Casal de Gent Gran del Bon Pastor.
53. Remodelació i millores de l'espai esportiu Club de Lluïta.
54. Transformació de l'antic Institut Cristòfol Colom en el nou Institut de Formació Professional Rubió i Tudurí.

La Trinitat Vella

55. Reurbanització i millores al carrer de la Foradada i nova plaça dels Drets dels Infants.
56. Nou Casal de Gent Gran de la Trinitat Vella.
57. Remodelació, adequació i millores del passatge de la Trinitat i de l'Espai Barcino.
58. Creació d'una cal·listènia esportiva i millora dels camins i l'enllumenat dels entorns del Camí de Ronda.
59. Remodelació i millores de l'Escola Ramón y Cajal.
60. Millores puntuals de l'espai públic a l'entorn de la presó de la Trinitat Vella.

El Besòs i el Maresme

61. Reurbanització i millores al carrer d'Alfons el Magnànim.
62. Enderroc de l'antic cinema Pere IV per a la futura construcció d'un nou equipament.
63. Millores a l'Institut Rambla Prim.
64. Millores a la sala d'actes de l'Institut Barri Besòs.
65. Millores puntuals al Mercat del Besòs.
66. Remodelació i millores del menjador social i cooperativa Gregal.

La Verneda i la Pau

67. Reurbanització i millores a l'espai públic de Via Trajana.
68. Reurbanització i millores de l'entorn del carrer de Camp Arriassa.
69. Nou circuit esportiu: millora dels espais esportius a l'aire lliure de la Verneda i la Pau.
70. Millores a l'Institut Bernat Metge.
71. Millores a la sala de teatre de l'Escola La Pau.
72. Millores dels jocs infantils als espais públics de la plaça de l'Escola La Pau.
73. Millora del Casal de Gent Gran Verneda Alta.

El Pla de Barris, present a 16 dels barris més desfavorits de la ciutat, ha posat en marxa més de 600 accions per reduir les desigualtats socials en aquests territoris. En aquest espai n'expliquem algunes.

La salut als barris

L'impuls de la vida en comú, un hàbit saludable

L'Agència de Salut Pública, en el seu últim informe, alerta del creixement de les desigualtats en l'àmbit de la salut, desigualtats que acaben generant que l'esperança de vida entre un ciutadà d'un barri de rendes altes pugui arribar a ser 8 anys superior que la d'algú d'un barri de rendes baixes. Amb la voluntat d'ajudar a reduir aquestes diferències, el Pla de Barris ha treballat amb les àrees, departaments i districtes per tal de donar un impuls en aquells aspectes que es consideren importants a l'hora de potenciar hàbits saludables, que s'acaben traduint en una millora del benestar físic i emocional de tots els veïns i veïnes. Es per aquest motiu que tots els plans de barri compten amb projectes que, d'una manera o d'una altra, tenen el mateix objectiu, encara que la forma d'apropar-s'hi sigui a través de l'esport, de l'alimentació, de potenciar les relacions socials i evitar l'aïllament, de l'aprenentatge d'habilitats parentals, entre altres.

Per exemple, per al veïnat de més edat dels barris de Sant Genís dels Agudells i la Teixonera s'han posat en marxa programes com Fem Salut a la Piscina, on persones grans en situació d'aïllament i vulnerabilitat desenvolupen activitats lúdiques i terapèutiques a la piscina de l'Hospital de Sant Rafael. Un altre projecte que inclou l'esport —en aquest cas, el criquet— per obrir i reforçar l'acció comunitària és Les Dúnia, als barris del Besòs i el Maresme, i la Trinitat Vella. És un programa adreçat específicament a noies de famílies nouvingudes, per ajudar-les a teixir noves xarxes de sociabilitat. D'aquesta manera, a través de l'equip de criquet femení es treballen aspectes com la inclusió social i la visibilització del col·lectiu. Un altre exemple és la Xarxa Sense Gravetat, un programa que ofereix un catàleg de tallers oberts a joves (16-25 anys) provinents tant de la xarxa de serveis de salut mental com de la comunitat, en col·laboració amb els serveis i equipaments del territori.

Moltes altres activitats del Pla de Barris en l'àmbit de la salut posen també l'accent en els aprenentatges en la cura de la primera infància en barris com el Bon Pastor i Baró de Viver, la Trinitat Vella o les Roquetes. —



01



02



03

- 01 Gent gran de Sant Genís dels Agudells a la piscina de l'Hospital de Sant Rafael.
- 02 Jessica Sala participa al programa Nous Lideratges als Barris.
- 03 Participants a una sessió del programa Nous Lideratges als Barris.
- 04 Joves de Sant Genís dels Agudells a la nova Sala Jove.
- 05 Festa comunitària de la Pinya (les Roquetes).



04



05

Nous lideratges

A la recerca de nous lideratges als barris

Els barris de Barcelona són ens vius. Es renoven i creixen. Però no tothom té temps, espai o coneixements per participar activament en les decisions que conformen el present i el futur del barri. Per això es va posar en marxa el programa Nous Lideratges, que ja ha celebrat la seva tercera edició. Aquest projecte, impulsat pel Pla de Barris, la Fundació Jaume Bofill i l'Institut de Govern i Polítiques Públiques, és una formació vivencial adreçada a joves dels barris més desfavorits de la ciutat. El projecte promou el procés d'empoderament de les persones participants i, alhora, dona formació sobre aspectes de desenvolupament comunitari per contribuir millor a construir o reforçar el teixit social i ser promotors de propostes col·lectives. Al llarg del programa, una quinzena de joves de les àrees de Barcelona on actua el Pla de Barris s'han conegut, s'han apropat a la tasca d'entitats socials i culturals de diferents àmbits, han entrevistat diversos dirigents polítics i han après a construir un projecte social.

Jessica Sala, periodista en una publicació del barri de la Marina i una de les participants, afirma que el programa l'ha ajudat a empoderar-se i tirar endavant projectes de la seva associació. "Ara sé que puc fer més coses, que no m'he de posar límits i que puc anar més lluny", diu.

Programes com aquests són importants, en aquests barris, ja que als territoris més vulnerables és on hi ha més dificultats per identificar nous actius comunitaris i fer emergir iniciatives impulsades per la mateixa població. —

Més de quaranta joves s'han apropat a la tasca d'entitats socials i culturals de diferents àmbits

Formació a entitats

Una eina clau per reforçar els moviments comunitaris

Barcelona és una ciutat rica en esperit associatiu i reivindicatiu. A molts barris el veïnat amb inquietuds socials i ganes de canviar les coses es troba, comparteix experiències i pensa com millorar el futur junts. Per mantenir obert aquest camí, les entitats del barri —agents clau al territori de potenciació de la xarxa comunitària— han d'estar vives i en moviment. El Pla de Barris vol reforçar els moviments comunitaris i, per això, al llarg dels dos últims anys, conjuntament amb Torre Jussana, un centre de servei per a les associacions de la ciutat, ha posat en marxa un programa d'acompanyament i formació de l'acció veïnal als 16 barris del Pla de Barris. Un total de 34 entitats han rebut formació en els quatre àmbits clau per al seu bon funcionament: la intenció, la participació, l'acció i la gestió. —

Barris jugables

Jardins, places i carrers més jugables per als més petits

“El descans, el joc i el temps lliure són tan importants per al desenvolupament de l’infant com la nutrició, l’habitatge, l’atenció a la salut i l’educació”, diuen les Nacions Unides. Barcelona ha decidit ser una ciutat més amable amb els nens i les nenes, i el que més volen —i necessiten— és jugar. Amb aquesta idea, i emmarcat dins la mesura de govern “Barcelona dona molt de joc”, s’ha posat en marxa un pla per impulsar una nova visió del joc a l’espai públic, afavorint i reconeixent la seva importància social i millorant la vida comunitària. El Pla de Barris participa de ple en aquest projecte amb més d’una desena d’accions en marxa, reforçant nous espais que inclouen una àrea de joc o afavorint el joc espontani en parcs i jardins, places i carrers. Alguns d’aquests projectes són la renovació dels espais de joc als jardins de la Mediterrània, al barri de la Marina, i a la plaça Mossèn Cortinas, al Bon Pastor, així com la nova plaça que es farà als voltants de l’Escola La Pau, al barri de la Verneda i la Pau. “Ara és una plaça buida, on les famílies venen a buscar els infants i marxen. No hi ha vida. Això canviarà molt en poc temps: les famílies de l’escola van participar en la proposta per fer aquesta nova plaça i, d’aquí a poc, en aquest nou espai hi jugaran les nenes i els nens i xerraran les famílies”, explica Sònia Burgués, directora de l’escola. —

Marxes Exploratòries

Les dones canvien l’espai públic

Qui decideix l’urbanisme de l’espai públic? Carrers i places massa foscos, zones on no es pot transitar amb un cotxet de bebè, falta de jardins i parcs infantils... L’espai públic és de tothom, però aquests són només alguns dels problemes que, amb ulls de dona, detecten les veïnes quan caminen pels barris. Per tal de revertir aquesta sensació i millorar l’espai públic per a tothom, el Pla de Barris, conjuntament amb l’àrea de transversalitat de gènere, va iniciar fa mesos uns recorreguts a peu amb perspectiva de gènere, amb les veïnes, per trobar solucions conjuntes que facin la vida més fàcil, agradable i segura a tot el veïnat. D’aquesta manera, les dones van observar *in situ* elements que dificulten la vida quotidiana i que, si els canviem, la milloren. Aquestes passejades, treballades prèviament en una sessió de preparació, s’han dut a terme als barris de la Marina, la Verneda i la Pau, la Trinitat Vella, el Bon Pastor, la Trinitat Nova, el Besòs i el Maresme i, recentment, al barri de les Roquetes.

A principis del 2019, el veïnat de la colònia Santiveri i de tot el barri de la Marina —especialment, les veïnes, és clar— han celebrat la reurbanització dels entorns, renovats a partir de les demandes que van sorgir en la Marxa Exploratòria amb perspectiva de gènere que es va fer a la mateixa zona fa dos anys. Se n’ha millorat la il·luminació, la visibilitat, la vegetació i l’amplada de les voreres, i s’ha renovat el claveteram, el mobiliari urbà, tot el paviment i les àrees enjardinades. Ara, els carrers s’han tornat més accessibles, agradables i també segurs, per a les dones i per a tothom. —

Rehabilitació de finques

Un programa d’ajuts específics per garantir el dret a l’habitatge digne

Molts barcelonins i barcelonines saben que l’Ajuntament ofereix subvencions per rehabilitar interiors d’edificis i façanes o per instal·lar ascensors. Però què passa si ho desconeixes, o si no saps com demanar-los, o no tens cap administrador de finques per fer les totes les gestions necessàries per posar-ho en marxa, o si al teu edifici no hi ha establerta cap comunitat de veïns per posar-te d’acord i demanar aquests ajuts?

El Programa de Rehabilitació de Finques, del Pla de Barris i el Consorci d’Habitatge de Barcelona, va néixer per donar resposta a aquestes situacions. L’Ajuntament de Barcelona va constatar que certes finques, degut sobretot a la seva complexitat social i econòmica, no aconsegueixen beneficiar-se de les polítiques de rehabilitació municipals i, per tant, queden al marge de processos de rehabilitació i de les convocatòries d’ajudes públiques.

Aquest fet va empènyer a crear un programa d’ajudes amb un finançament específic i uns criteris d’accés que clarament busquen millorar finques degradades i amb una alta vulnerabilitat social, per tal de facilitar-ne la rehabilitació. Els objectius del programa són:

- Fer més accessibles les ajudes (que poden arribar a ser del 100 % segons les condicions socials dels beneficiaris), incorporant un acompanyament tècnic, jurídic i social en tot el procés de rehabilitació.
- Preservar les condicions de vida dels actuals veïns i veïnes, i evitar els possibles moviments d’expulsió.
- Contribuir a la incorporació al mercat de nou habitatge de lloguer social.
- Contribuir a la cohesió social gestionant conflictes i propiciant la regulació de les comunitats de propietaris.

A partir d’una potent diagnosi feta a tota la ciutat de Barcelona (UPC, 2017) i identificades les finques amb uns indicadors més crítics (socials i de conservació), es va fer un treball de camp proactiu aprofitant-se a les comunitats detectades i oferint-los l’acompanyament en el procés de rehabilitació i la tramitació d’ajudes.

El treball de camp de l’equip tècnic ha permès detectar i acompanyar un total de 135 comunitats de propietaris de finques potencialment vulnerables i iniciar un total de 104 expedients (1.582 famílies beneficiàries) que acabaran rehabilitant la seva finca gràcies al suport econòmic i social d’aquest programa. Actualment, 38 finques ja han iniciat les obres i la resta preveuen fer-ho durant aquest 2020. —

El projecte, dotat amb 15 milions d’euros, beneficia al voltant de 1.582 famílies

- 06 Rehabilitació de finques, al barri de Baró de Viver.
- 07 La nova plaça Dolors Canals, al barri del Besòs i el Maresme.
- 08 Una nena juga en un parc infantil de la ciutat.
- 09 Infografia de la metodologia de les Marxes Exploratòries.



06



07



08



09

“Hem d'enfortir el teixit veïnal i les polítiques públiques per plantar cara a les desigualtats”

Oriol Nel·lo, president del Consell Assessor del Pla de Barris de Barcelona

L'ENTREVISTA A LA CONTRA

REDACCIÓ —

Davant la desigualtat i la segregació, necessitem construir més ciutat i més societat. L'Oriol Nel·lo (Barcelona, 1957), doctor en Geografia, treballa, des de la universitat, des de l'escriptura i des de la política per reduir les desigualtats socials entre les persones. Ho va fer des de la Generalitat, al front de la Llei de barris (2004), i ara ho fa des del Pla de Barris de l'Ajuntament de Barcelona. L'Oriol està convençut que la complexitat de la desigualtat urbana exigeix una intervenció coral entre les iniciatives ciutadanes i unes polítiques públiques robustes i innovadores. En aquesta entrevista, l'Oriol subratlla que els drets socials s'han de defensar cada dia i que els barris organitzats són els que millor fan front a les crisis.



D'on surgeix la idea del Pla de Barris?

L'increment preocupant de les desigualtats, agreujat sobretot a partir de la crisi, fa que aquelles persones que tenen més necessitats de serveis i menor capacitat adquisitiva es vegin empesos a viure en els barris amb més dèficits urbanístics, educatius, de serveis... Això suposa un problema, però, a la vegada, dona l'oportunitat de reivindicar, amb tota justícia, més serveis per a aquests barris, per assegurar els drets dels que hi viuen. Aquest és l'objectiu del Pla de Barris: impulsar polítiques públiques específiques per lluitar contra els efectes de la desigualtat en aquells barris que més la pateixen, polítiques que permetin intervenir-hi de forma integral i transversal per millorar les condicions de vida.

Què creus que s'està aconseguint amb el Pla?

Una de les poques coses bones que ha sortit de la crisi tan profunda i brutal que hem patit és una florida molt important d'iniciatives ciutadanes, de formes alternatives d'organització, com els bancs de temps, els menjadors populars, etc. La peculiaritat del Pla de Barris és que l'Ajuntament de Barcelona el va concebre no de forma unilateral, com a institució, sinó proposant als veïns dels barris de fer un pla junts, a partir d'allò que les entitats i associacions veïnals ja estaven fent o volien fer als barris. D'aquesta manera s'han aconseguit millores d'estructures i de serveis, així com millores organitzatives i de cohesió entre els veïns. Aquest és un resultat que potser no veus quan passes pels carrers, però és essencial: si tenim un teixit veïnal fort, tenim una major capacitat per plantar cara a l'adversitat, establir mecanismes de solidaritat que funcionen i, també, millorar la capacitat de reivindicar els drets socials.

Per què el Pla de Barris dona tanta importància a l'educació?

L'escola incideix de manera extraordinària en el progrés o el retrocés d'un barri. Les desigualtats es generen a través de mecanismes econòmics, però es reproduïxen a través d'altres mecanismes, i un d'aquests és l'escola. La reducció de les desigualtats passa per mesures de caràcter econòmic. Però per evitar que la desigualtat es consolidi i creixi cal tenir un sistema escolar capaç d'oferir igualtat d'oportunitats a tots els nois i noies independentment del nivell de renda de les seves famílies.

En aquests temps de globalització i polítiques transnacionals, ressurgeix la reivindicació de les polítiques locals i de barri. Per què?

Travessem un període en què s'estan posant en dubte drets que nosaltres consideràvem irreversibles: les pensions, la salut, l'educació. Cal defensar i refermar les polítiques socials. I per fer-ho cal territorialitzar-les, és a dir, cal partir dels problemes de cada lloc concret i projectar polítiques adaptades a cada lloc.

Per què funcionen més les polítiques socials si es territorialitzen?

Primer, perquè són més eficaces; segon, perquè permeten implicar el teixit ciutadà, i tercer, perquè d'aquesta manera la ciutadania se les fa més seves. A més de ser pensades en cada territori han de tenir l'ambició de cobrir tots els aspectes de la vida del barri: de l'educació al comerç, de l'habitatge a l'espai públic, de l'accessibilitat als serveis. Ara bé, les institucions d'àmbit superior també tenen responsabilitats. No és correcte pensar que les necessitats dels barris s'han de tractar únicament amb recursos locals. L'Ajuntament de Barcelona pot tirar endavant el Pla de Barris perquè té la grandària que té, però els petits ajuntaments no ho poden fer, és impossible. O hi ha una transferència de recursos des de la Generalitat i des de l'Estat cap als ajuntaments o no hi ha manera de millorar els barris vulnerables.

Què podem aprendre d'un programa com el Pla de Barris?

Crec que aquest Pla confirma tres coses. Una és la necessitat de coneixement, per mesurar i canviar la ciutat. L'altra és la necessitat de la intervenció des dels poders públics, per no deixar la ciutat en mans d'impulsos del mercat que generen desigualtat. I la tercera és que només es pot tenir èxit si el veïnat s'organitza i fa seves aquestes conquestes. —

SENSE BARRIS NO HI HA BARCELONA
www.pladebarris.barcelona

“Em sento molt plena i orgullosa”

Lola Altozano – Presidenta del club de *skateboard*
Facta Non Verba

Fa 15 anys que patino i la meva tasca com a dinamitzadora dels espais de *skate* és oferir classes de patinatge, on ensenyem tant tècnica esportiva com associacionisme, així com organització d'esdeveniments, autoconstrucció (de rampes, per exemple) i convivència en un mateix espai. Són tallers oberts a tothom, però el perfil més habitual que tenim és el de gent jove i famílies amb criatures. En principi ho treballem tot amb *skate*, però qui vulgui pot venir amb patins o patinets. En general, tothom comença amb molta por, per la inestabilitat que comporta l'*skate*, però al cap de poc de practicar ja patinen de forma autònoma i se senten segurs sobre rodes. Fem tres sessions a la setmana, tant a la pista de Baró de Viver com al parc de la Trinitat (on hi ha terra llis, per poder patinar bé). Personalment, em sento molt plena i orgullosa de participar en una iniciativa així, perquè jo també aprenc d'ells. —

“Treballem perquè tothom tingui més oportunitats”

Miquel Àngel Lozano – Cap de projecte de Pla de Barris del Bon Pastor i Baró de Viver

Un dels punts sobre els quals més incidim és a connectar els dos barris, que, per si mateixos, ja estan força allunyats de la resta de la ciutat. A més a més, hem treballat la part veïnal d'acompanyament als dos barris, d'una banda, amb el reallotjament de les cases barates i, de l'altra, amb el programa de rehabilitació de finques, que ha permès la rehabilitació d'edificis i la instal·lació d'ascensors a Baró de Viver. També hem enfortit les dues escoles públiques a través de projectes de música i afegint-hi les figures de professionals a les aules. I pel que fa a la gent de la tercera edat, hem construït un nou casal al Bon Pastor perquè puguin reunir-se i fer activitats de tot tipus, tant lúdiques com físiques. La gent està molt contenta amb les actuacions que hem fet, tot i que és una feina a llarg termini. Els resultats reals es veuran d'aquí a un temps, en què esperem haver ajudat en l'accés al món laboral, a proporcionar equipaments dignes i que tothom pugui rebre una bona formació. —

“Per a mi és una tasca molt enriquidora”

Rita Camps – Educadora de l'Espai Familiar Bon Pastor

“Compartint coneixences” és un programa que està adreçat a famílies amb criatures petites, des de mesos fins als quatre anys. Amb l'ajuda de tres professionals (una educadora social, algú dels serveis socials i una persona d'Espai Familiar) els acompanyem en el seu procés de criança per enfortir les seves debilitats parentals i ajudar-los que guanyin seguretat i confiança. Els infants venen un cop a la setmana amb un adult i fem tant que els petits puguin jugar com que es facin activitats en grup. És un espai obert per plantejar inquietuds relacionades amb la criança i, de forma comunitària, trobar-hi solucions compartint experiències. Cada sessió la finalitzem llegint un conte entre tots, tant amb els adults com amb els infants. Les famílies es mostren encantades i gairebé totes han demanat repetir un cop s'ha acabat el programa. Per a mi és una tasca molt enriquidora. —

“Es tracta de fer passejades per la llera del riu amb gossos”

Llanos Roldán – Membre de l'Agència de Salut Pública de Barcelona

El projecte “Mou-te, sis potes millor que dues” consisteix a fer passejades per la llera del riu Besòs amb gossos. És un projecte comunitari que vol enfortir les caminades, perquè s'ha vist que si es fan amb un gos s'aconsegueix que la gent es mogui més. Els participants poden venir amb el seu animal, si volen, però nosaltres hi incorporem un grup de gossos de teràpia assistida que participen a les activitats posteriors al passeig, uns jocs divertits per passar-ho bé. El punt de partida és el CAP del Bon Pastor i des d'allà comencem la caminada fins a la llera del riu Besòs. A banda de potenciar que es faci activitat física, aquest projecte ajuda que els participants estableixin vincles i facin relacions socials. A la gent que hi participa li agrada molt, i el que ha valorat més un cop hem acabat es que han pogut fer amistats. Per això tothom que hi participa vol repetir! —

“Els nanos s'ho agafen amb molta il·lusió”

Josep M. Romero – Vicepresident de l'Associació de Veïns i Veïnes del Bon Pastor i coordinador del Rebot Solidari

Endavant! Júnior és un projecte per sensibilitzar la gent jove i els escolars sobre la importància d'una alimentació equilibrada, i ho fem a través de la cuina, amb receptes saludables. Amb els nens de cinquè de primària fem un concurs, una espècie de *MasterChef*, on han de preparar entrepans amb ingredients que aportin els nutrients necessaris per a les activitats que han de fer durant el dia. Per exemple, si saben que tenen educació física se'ls explicarà que el més convenient és un entrepà de tonyina, perquè té omega-3, etc. Això s'acompanya de xerrades didàctiques de la mà d'una nutricionista i una farmacèutica del barri (que també és cuinera), i en col·laboració amb l'Agència de Salut Pública i el Rebot Solidari. Els nens i les nenes s'ho agafen amb molta il·lusió. L'experiència ja s'ha fet a les cinc escoles dels dos barris; i aquest curs es voldrà repetir i anar un pas més enllà amb una trobada interescolar. —

“Volem crear un espai per a joves, com un esplai”

Pablo Ramos – Promotor de lleure educatiu a Baró de Viver i responsable del programa per a la Franja Besòs

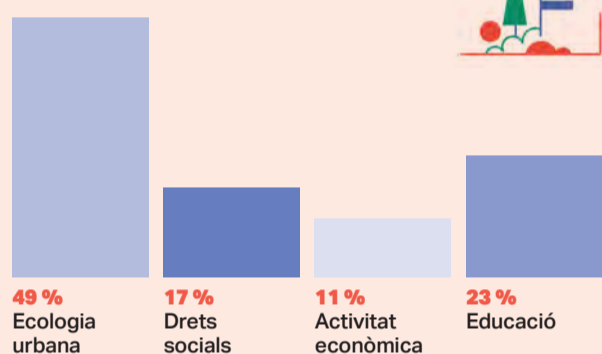
Soc el coordinador del programa Baobab, una proposta amb la qual volem crear un espai per a joves, una espècie d'esplai del barri o cau on els infants siguin els usuaris i els nois i les noies més joves, d'entre 17 i 20 anys, facin de monitors i monitores. Nosaltres donem tot el suport possible i, de fet, ja s'ha començat a treballar amb dos grups motors a cadascun dels barris que estan reforçant la seva formació com a monitors de lleure. A la vegada, aquests grups de joves s'estan implicant cada cop més en els teixits dels barris i han començat a realitzar algunes activitats de cap de setmana, però encara ens queda camí per recórrer. Són joves amb molta motivació, però han de combinar aquesta activitat associativa amb la vida laboral, la qual cosa resulta difícil. L'objectiu per a aquest any és consolidar internament els grups, augmentar la formació del jovent i començar a desenvolupar activitats al carrer de forma més o menys regular. —

El Pla de Barris en xifres

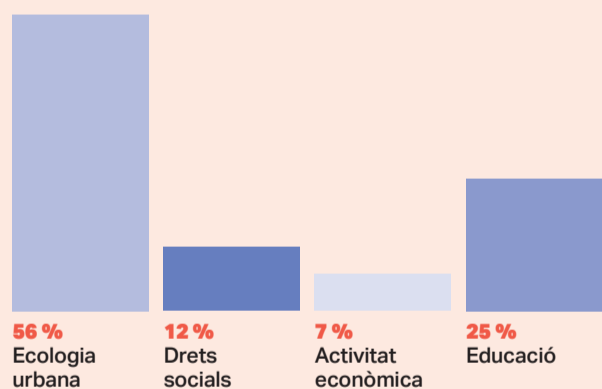
Amb més de 600 accions impulsades durant els últims tres anys a Barcelona, aquests són alguns dels resultats més tangibles del Pla de Barris.

Dotació pressupostària

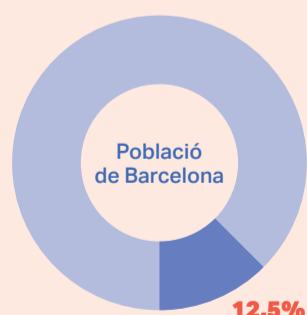
150.000.000€
DOTACIÓ PRESSUPOSTÀRIA TOTAL A TOT EL PLA DE BARRIS



23.070.490€
DOTACIÓ PRESSUPOSTÀRIA TOTAL AL BON PASTOR I BARÓ DE VIVER



Població beneficiada



A Barcelona hi viuen 1.620.343 persones, segons dades de l'Idescat.
—
Als barris del Bon Pastor i Baró de Viver 12.758 persones s'han beneficiat del Pla de Barris.



203.342
PERSONES QUE S'HAN BENEFICIAT DEL PLA DE BARRIS A TOT BARCELONA

Educació



155
NENS I NENES QUE PARTICIPEN A L'ANY EN NOUS ESPAIS DE LLEURE EDUCATIU

76
HORES DE LECTURA PER ALS NENS I NENES DEL BARRI EDUCATIU

Activitat econòmica



+100%
AUGMENT DE PROGRAMES DE FORMACIÓ OCUPACIONAL MUNICIPAL AL BARRI

3 (2016) → 6 (2018)

57
EMPRESSES DEL BON PASTOR I BARÓ DE VIVER QUE HAN REBUT ASSESSORAMENT

Drets socials



+18%
AUGMENT DE PARTICIPANTS EN PROGRAMES DE SALUT COMUNITÀRIA A LA CIUTAT

9.961 (2016) → 11.734 (2017)

230
HABITATGES DEL BON PASTOR I BARÓ DE VIVER QUE REBEN AJUDES PER A LA REHABILITACIÓ DELS EDIFICIS ON VIUEN

Ecologia urbana



+12.631 m²
AUGMENT D'ESP AIS D'ESTADA I PARCS INFANTILS

Equival aproximadament a 1,5 camps de futbol.

01



02

“Un catàleg ofereix serveis de màrqueting, eficiència energètica i formació en àrees de gestió empresarial”

Els polígons, una aposta segura de futur

REDACCIÓ —

Barcelona és moltes coses. També és una ciutat industrial. Quan enfilem el passatge Lima, al barri del Bon Pastor, un dia a les 10 del matí, ja sabem que hi ha plena activitat. Hi ha soroll de màquines, veus de treballadors i alguna cançó xiulada. Quan arribem a l'altura de l'empresa Freanel, les set injectores de plàstic treballen a tota màquina. El polígon és una font d'ocupació per al barri i a la ciutat, una font d'innovació i una aposta de futur. Per això s'han posat en marxa una sèrie d'accions que estan impulsant encara més la seva activitat econòmica.

01/02 Gairebé 60 empreses han participat en el programa de dinamització industrial i més de 39 empreses del polígon han rebut assessorament individualitzat.

Als polígons del Bon Pastor i els de Torrent d'Estadella hi ha més de 700 empreses. El 94 % tenen menys de 50 treballadors i són d'una gran diversitat sectorial: hi ha indústries metal·lúrgiques, de plàstics, d'arts gràfiques, químiques, electròniques, de fusta, mobles o suro, així com magatzems de comerç a l'engròs. N'hi ha que són empreses joves, però d'altres són presents en aquest territori des de fa més de 50 anys. Són empreses amb pocs llocs de treball i moltes donen feina a gent del mateix barri o de barris veïns. En un món tan competitiu on les tecnologies canvien tan ràpid, sempre va bé un cop de mà per posar-se al dia en aspectes de l'empresa complementaris a la producció. Des del Pla de Barris del Bon Pastor i Baró de Viver, conjuntament amb Barcelona Activa, s'ha decidit dinamitzar aquest sector i oferir un catàleg de serveis de suport a les empreses ubicades al polígon, especialment les més petites i familiars. A partir de la figura del dinamitzador s'han anat fent visites —el servei ja en porta més d'un centenar— per oferir el catàleg de serveis a les empreses. Per exemple, s'ofereixen serveis de màrqueting digital, d'eficiència energètica i de formació en els diferents àmbits de la gestió empresarial. El servei també dona suport per fer el salt internacional, ajuda en la recerca de diferents perfils professionals (soldadors/ores, fresadors/ores, injectors/ores de plàstics...), per demanar finançament, per fer tràmits municipals, per preparar activitats en fires del sector o per posar en contacte diferents empreses que moltes vegades comparteixen territori i àmbit de treball sense saber-ho.

“És un sector que a la ciutat s'ha de cuidar. Aquest polígon, per exemple, està molt ben comunicat, a cop de metro, i aquesta proximitat és un bon incentiu per a l'atracció de talent”, explica Moisès Jordi Pinatella, el tècnic dinamitzador industrial d'aquests polígons. “Estem donant molt de suport en temes d'eficiència energètica i ara mateix treballem amb una dotzena d'empreses de l'àmbit del màrqueting digital”, informa.

Una d'aquestes empreses és Freanel, especialitzada en injecció de plàstics de tipus alimentari o mèdic. És una empresa familiar, amb gairebé una desena de llocs de treball i quasi 50 anys d'histò-

ria. A Freanel van veure que necessitaven posar-se al dia per donar-se a conèixer més i millor, i poder diversificar clients. Es va fer un estudi per conèixer bé l'empresa, un diagnòstic i un pla de treball: s'ha posat en marxa una pàgina web i una campanya de màrqueting per Google Ads, per generar més trànsit i més visibilitat, i per atreure més usuaris i nous clients potencials. Amb aquesta primera fase en marxa s'ha aconseguit augmentar un 200 % el trànsit i reben unes 500 visites a la setmana. Ara es comprarà una base de dades del sector i es posarà en marxa una campanya de màrqueting a través de correu electrònic. “La veritat és que estem molt contents, amb aquest servei. Jo ja havia pensat a fer una cosa semblant, però no sabia per on començar”, explica Esther Camacho, que porta l'empresa conjuntament amb el seu germà Fernando. A la conversa hi assisteix el pare, que també es diu Fernando: té 72 anys i ell encara ve cada matí a Freanel, tot i que “per distreure'm”, explica rient. Recorda que ell ja treballava amb 14 anys, fent un horari de 8 del matí a 9 de la nit. “Ara la gent està més acomodada, i a vegades sembla que l'empenya i les ganes de treballar han baixat.”

A banda d'aquesta cartera de serveis als polígons —extensibles també als dels barris de la Verneda i la Pau i la Marina—, des del Pla de Barris i Barcelona Activa s'estan impulsant una sèrie de mesures per promocionar la incorporació de dones en ocupacions d'empreses localitzades al polígon.

D'altra banda, s'han posat en marxa mesures per sensibilitzar i formar les empreses per fer més sostenibles els processos de producció, transport i consum energètic, entre d'altres. També es treballa per afavorir l'economia circular, de manera que es potenciïn nexes entre les empreses que generen molts residus i les que els poden aprofitar. Es tracta de tancar els cercles, de no llençar res, de reaprofitar tots els productes possibles. “Per exemple, una empresa de plàstic pot cedir les restes d'aquest material a una empresa que treballa amb aquest tipus de residus, que els reutilitzarà i generarà un altre tipus de producte”, explica el Moisès, el dinamitzador. Aliances que ajuden a posar en marxa noves relacions i noves idees per als polígons del segle XXI. —

"El barri Baró de Viver és el millor que hi ha"

Josep Presas

Membre de la comissió d'urbanisme
de l'Associació de Veïns de Baró de Viver

REDACCIÓ —

Josep Presas té 72 anys i ha viscut tota la vida a Baró de Viver, "el barri", com en diu ell. Casat, amb fills i nets, ha vist com el territori ha anat evolucionant des que era la zona de les cases barates fins al que és a dia d'avui. El Josep, que va dedicar-se tota la vida a fer de mecànic, ha estat involucrat en diverses entitats veïnals des que tenia 23 anys. Ha alçat la veu per exigir les millores que calen a la seva zona i ha lluitat per fer de Baró de Viver un barri equiparable a qualsevol altre de Barcelona. Les finques més vulnerables són un dels punts que cal treballar en aquesta zona i la instal·lació d'ascensors és un dels reclams que es persegueix des de fa molt anys. Ara, però, sembla que ja comencen a arribar.



Tu has estat sempre molt involucrat a tot el que té a veure amb el barri. Per què?

El meu barri, Baró de Viver, és el que més m'estimo (després de la meva família, és clar). Jo vaig néixer aquí, igual que els meus pares i els meus avis. Aquest barri és la meva vida i per això sempre he volgut que deixés de considerar-se un barri d'extraradi i que tingués les mateixes condicions que les zones més centrals de Barcelona.

De fet, hi has dedicat part de la teva vida...

Sí. Jo era mecànic i em llevava molt d'hora per anar a treballar. Arribava a casa, estava una estona amb la dona i els nens, i després marxava a les reunions, on se'ns podia fer molt tard. Però estàvem tots molt involucrats per aconseguir el que mereixem els veïns de Baró de Viver i encara seguim amb aquest esperit. A la comissió de festes, a la comissió esportiva, a l'associació de veïns... He estat a tot arreu. El barri és el millor que hi ha.

Quin és el problema amb els ascensors a les cases de Baró de Viver?

Aquí hi ha 22 finques, és a dir, uns 160 habitatges que tenen una altura de més de quatre pisos i no tenen ascensor. Per tant, hi ha gent que no pot baixar al carrer perquè no pot ni pujar ni baixar tantes escales.

Per què són especialment necessaris al teu barri?

Doncs perquè aquí el 80 % dels veïns són gent gran. Ja em diràs tu com s'ho han de fer! Hi ha gent, com la meva tieta, que va estar durant set anys tancada a casa sense sortir a l'exterior. Quan va morir pesava 150 quilos com a resultat del temps que havia estat sen-

se moure's. En aquests moments, els ascensors són el més necessari.

Quina solució s'ha començat a aplicar en aquest sentit?

S'han començat a instal·lar ascensors a les finques on fan falta. Després d'uns 23 anys reclamant, per fi ho hem aconseguit. Ja n'hi ha 4 d'instal·lats, 1 el 2017 i 3 més el 2019, acabats de fer. És poc, però almenys és alguna cosa.

No obstant això, s'ha de mirar tot amb molta cura, oi?

Sí, perquè hi ha finques amb ascensors que no arriben al replà d'entrada. Per accedir a l'ascensor hi ha uns esglaons que, per pocs que siguin, ja són una barrera. Imagina't la persona que va en cadira de rodes, com s'ho ha de fer? Directament no pot baixar al carrer perquè no té manera de travessar el tram d'escales que hi hagi.

Sents que la gent gran està poc valorada?

Sí, no se'ns té en compte, i no pot ser. Em frustra i em fa sentir impotència, i encara més sent d'aquest barri, on gairebé tots som jubilats, perquè la gent jove ha marxat. Ens queden tres bars i una tenda, i això no pot ser.

Quines altres mancances trobes al vostre barri?

Per exemple, no tenim cap caixer automàtic, així que qui vol treure diners l'hi ha de demanar a algun familiar o ha d'anar a Sant Andreu. No tots els jubilats poden agafar el metro fins allà, i això és un problema. Aquesta setmana ja han entrat a robar a dos pisos per endur-se els calés. Com que saben que la gent gran treu la pensió i la guarda a casa perquè no té facilitat per anar al banc...

Quines millores heu notat a Baró de Viver des que hi ha l'acció del Pla de Barris?

Una de les coses que destaco és la renovació del clavegueram. Feia dues dècades que ens queixàvem que era un sistema vell i que constantment s'embussava i calia que vinguessin les cisternes per buidar-lo. L'Ajuntament també ens han construït el casal per a gent gran, que, tot i que no és el centre de dia que volíem, és un espai on molts dels veïns venen a passar l'estona en companyia.

Què destacaries, doncs, del Pla de Barris?

El més positiu és la gent que forma part de l'equip. Miquel Àngel Lozano, cap de projecte del Pla de Barris al Bon Pastor i Baró de Viver, ha estat el millor que li ha pogut passar al barri. Ha estat aquí i sap tot el que ens fa falta, més que ningú. Li hem de donar molt les gràcies per com ha treballat pel nostre barri. Ens caldrien més Miquels Àngels a tot arreu. —

Amparo Asensio Mena

De la vida en horitzontal a la vida en vertical



Les cases barates del barri de Bon Pastor als anys 30. Autor: Josep Domínguez Martí. Arxiu Fotogràfic de Barcelona.

Tot canvia. Constantment. Per exemple, l'Amparo té 72 anys i la seva vida va donar un tomb fa uns quants mesos. Va viure pràcticament sempre en una de les cases barates del barri del Bon Pastor ("la casa petita", en diu ella), on va ser nena i va jugar als carrers, on va criar després els seus fills i alguna de les seves netes. Però ara viu en un pis d'un edifici nou del carrer Biosca. De la vida en horitzontal a la vida en vertical, tot ha canviat.

La història de l'Amparo és també la història del Bon Pastor. Quan ella va néixer, el barri era un espai obert que donava al riu Besòs, aïllat de la ciutat, format per més de 700 cases unifamiliars de 40 metres quadrats cadascuna. "La vida es feia al carrer. Les nits d'estiu tothom treia la taula a la porta de casa i es compartia tot. El sopar, la música. Ens quedàvem conversant fins a la matinada", recorda l'Amparo. Però no tot era de color de rosa. També explica que en aquestes cases "a l'estiu et mories de calor i a l'hivern et pelaves de fred. A vegades hi vivíem més de 10 persones, com podíem".

Ara tot això s'ha acabat. Quasi totes aquestes cases estan tancades. El 2003 es va signar l'acord entre l'Ajuntament, la Generalitat i l'Associació de Veïns per a la remodelació del Bon Pastor i es va procedir a construir, al costat mateix, edificis de pisos per al veïnat. L'Amparo viu en un d'aquest pisos. "Ara la relació amb els veïns és molt diferent. Tothom està més a casa seva, et saludes a l'escala si et trobes i no gaire més", diu l'Amparo. En el seu cas concret, però, ella té sort per partida doble: la casa de la seva infantesa i la majoria de la seva vida adulta, al carrer Bellmunt, 5, no serà deruïda i des del balcó del seu nou pis al carrer Biosca la vista li arriba per veure la façana de la petita casa de la seva vida.

"A vegades passo pel davant i em cauen les llàgrimes. Tinc molt records d'allà, però què hi farem. Però soc conscient que on visc ara és un tros de pis, eh? Està molt bé. És com si m'hagués tocat la loteria, la veritat", diu l'Amparo.

Ara, caminant amb l'Amparo pels carrers de les cases barates, passem per un munt de portes i finestres tapiades. Però els records fan que tot torni a viure. Pel voltant de la seva casa petita ens ensenya unes fotos enganxades a la paret: en una hi surt ella d'adolescent; en una altra hi surten els seus pares, joves i forts, amb tota la vida per viure-la encara, i en una altra s'hi veu tota la seva família al voltant d'una taula, dinant.

Les cases barates del Bon Pastor, com les de Baró de Viver, d'Eduard Aunós (al barri de la Marina), o les del Turó de la Peira (al districte del Guinardó), es van construir cap al 1929, quan l'arribada de l'Exposició Universal a la ciutat va expulsar part de la població immigrant que vivia en barraques a la muntanya de Montjuïc i a altres indrets. Aquest fet va transformar la ciutat de Barcelona, de la mateixa manera que la desaparició d'aquests habitatges horitzontals i l'edificació dels nous pisos ha canviat completament la fisonomia del barri del Bon Pastor. En aquest cas, la memòria popular no serà del tot fantasmal: s'està posant en marxa la museïtzació d'una illa d'habitatges antics, un projecte fruit de la col·laboració entre el Museu d'Història de Barcelona (MUHBA), l'Associació de Veïns del Bon Pastor, l'Institut Municipal de l'Habitatge de Barcelona, el Districte de Sant Andreu i el Pla de Barris. S'ha acordat que algunes d'aquestes cases es transformaran en un espai museístic per explicar l'evolució de l'habitatge obrer des de 1929. Al parer de l'Amparo, que la seva llar d'abans sigui una casa-museu li fa molta il·lusió: "És una casa que queda viva! Les parets quedaran dretes. És un record que podré mirar tota la vida. Les meves netes poden veure, ara i quan siguin més grans, on van viure la seva àvia i la seva besàvia."

D'altra banda, part d'aquests antics habitatges es transformaran en equipaments per al barri del Bon Pastor. El Pla de Barris també ha participat en el programa d'acompanyament al reallotjament de les cases barates, donant suport a la creació de les noves comunitats derivades de la remodelació de la zona i oferint assessorament en qüestions legals i recursos per promoure la convivència, tant a les escales com al barri. —